

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น" เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวนทั้งสิ้น 3,440 คน โดยเป็นนักเรียนชาย 1,771 คน และเป็นนักเรียนหญิง 1,669 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวนทั้งสิ้น 373 คน เป็นนักเรียนชาย 199 คน และเป็นนักเรียนหญิง 174 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ดังนี้

- 1) ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ ($\alpha = .05$) โดยขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \quad (\text{Yamane, 1973: อ้างถึงใน ลัดดา อะยะวงศ์, 2533})$$

เมื่อ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดของประชากร

e คือ ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

(งานวิจัยนี้กำหนดให้ความคลาดเคลื่อนเท่ากับร้อยละ 5) ดังนั้น ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจากการคำนวณมีจำนวนเท่ากับ 359 คน

2) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ออกตามเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น (2537) ซึ่งจำแนกตามลักษณะภูมิประเทศที่ใกล้เคียงกันได้ 4 เขต คือ

เขตลุ่มน้ำพอง ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอน้ำพอง อำเภอกระนวน อำเภออุบลรัตน์ อำเภอเขาสวนกวาง และกิ่งอำเภอคำสูง มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 968 คน

เขตมะลิวัลย์ ประกอบด้วยอำเภอภูเวียง อำเภอชุมแพ อำเภอหนองเรือ อำเภอสีชมพู อำเภอภูผาม่าน และกิ่งอำเภอหนองนาคำ มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 986 คน

เขตสันติธรรม ประกอบด้วยอำเภอภูเจาศรี อำเภอชนบท อำเภอแวงน้อย อำเภอแวงใหญ่ อำเภอบ้านฝาง พระยืน และกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 690 คน

เขตทักษิณ ประกอบด้วยอำเภอบ้านไผ่ อำเภอพล อำเภอหนองสรวง อำเภอเปือยน้อย และกิ่งอำเภอบ้านแฮด มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 796 คน

จากนั้น กำหนดอัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรในเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้ง 4 เขต ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตดังนี้

ลุ่มน้ำพอง	จำนวน	101 คน
มะลิวัลย์	จำนวน	103 คน
สันติธรรม	จำนวน	72 คน
ทักษิณ	จำนวน	83 คน
รวม		359 คน

3) สุ่มอำเภอ/กิ่งอำเภอ ในแต่ละเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษา ใช้การสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับสลาก ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ คือ ต้องการกลุ่มตัวอย่างจำนวนครึ่งหนึ่งของอำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่อยู่ในแต่ละเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

เขตลุ่มน้ำพอง ได้แก่ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอกระนวนและกิ่งอำเภอคำสูง รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมดในแต่ละอำเภอที่สุ่มมาเป็นตัวแทนในเขตนี้ จำนวน 587 คน

เขตมะลิวัลย์ ได้แก่ อำเภอภูเวียง อำเภอชุมแพ และอำเภอหนองเรือ รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมดในแต่ละอำเภอที่สุ่มมาเป็นตัวแทนในเขตนี้ จำนวน 735 คน

เขตสันติธรรม ได้แก่ อำเภอภูผาจี อำเภอชนบท อำเภอเวียงใหญ่ และอำเภอบ้านฝาง รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมดในแต่ละอำเภอที่เป็นตัวแทนในเขตนี้ จำนวน 492 คน

เขตทักษิณ ได้แก่ อำเภอบ้านไผ่ อำเภอพล และกิ่งอำเภอบ้านแฮด รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมดในแต่ละอำเภอที่สุ่มมาเป็นตัวแทนในเขตนี้ จำนวน 480 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
ในแต่ละอำเภอ/กิ่งอำเภอตามเขตพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำแนกตามเพศของ
นักเรียน

เขต/อำเภอ/กิ่งอำเภอ	จำนวนนักเรียน		รวม
	ชาย	หญิง	
เขตลุ่มน้ำพอง			
อำเภอเมืองขอนแก่น	189	161	350
อำเภอกระนวน	90	79	169
กิ่งอำเภอซำสูง	35	33	68
เขตมะลิวัลย์			
อำเภอภูเวียง	146	129	275
อำเภอชุมแพ	113	97	210
อำเภอหนองเรือ	127	123	250
เขตสันติธรรม			
อำเภอมัญจาคีรี	100	106	206
อำเภอชนบท	56	25	81
อำเภอแวงใหญ่	0	35	68
อำเภอบ้านฝาง	77	59	137
เขตทักกีน			
อำเภอบ้านไผ่	105	82	187
อำเภอพล	122	110	232
กิ่งอำเภอบ้านแฮด	33	28	61
รวม	1,227	1,067	2,294

ที่มา : ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ข้อมูลจำนวน
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2538

4) เทียบอัตราส่วนกลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการวิจัย โดยเทียบจากอัตราส่วนจำนวนนักเรียนทั้งหมดของแต่ละอำเภอ/กิ่งอำเภอที่สุ่มได้ในแต่ละเขต กับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณไว้ โดยเทียบจำแนกเพศชายและเพศหญิงตามอำเภอ/กิ่งอำเภอต่าง ๆ

5) สุ่มโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อำเภอ/กิ่งอำเภอละ 1 โรงเรียน โดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เพื่อเก็บข้อมูลตามจำนวนนักเรียนที่ได้ทำการเทียบอัตราส่วนกลุ่มตัวอย่างไว้ (ตามข้อ 4) หากจำนวนนักเรียนของโรงเรียนที่สุ่มได้ในแต่ละอำเภอ/กิ่งอำเภอนั้นยังไม่เพียงพอจะทำการสุ่มโรงเรียนเพิ่มอีก จนกว่าจะได้จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ

และจากขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จะได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ตามโรงเรียนในอำเภอ/กิ่งอำเภอต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยตามโรงเรียนในอำเภอ/กิ่งอำเภอต่าง ๆ

อำเภอ/กิ่งอำเภอ/โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	
	ชาย	หญิง
เขตลุ่มน้ำพอง		
อำเภอเมืองขอนแก่น		
โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 84	8	13
โรงเรียนบ้านบึงเนียมไคร่นัน	3	4
โรงเรียนบ้านหนองแสงโคกน้อย	22	11
อำเภอกระนวน		
โรงเรียนบ้านหนองกุงใหญ่	16	14
กิ่งอำเภอซำสูง		
โรงเรียนบ้านคู	7	6
เขตมะลิวัลย์		
อำเภอภูเวียง		
โรงเรียนบ้านกุดตุ๊ก	13	14

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยตามโรงเรียนในอำเภอ/กิ่งอำเภอต่างๆ (ต่อ)

อำเภอ/กิ่งอำเภอ/โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	
	ชาย	หญิง
โรงเรียนบ้านชนวน	8	5
อำเภอชุมแพ		
โรงเรียนบ้านหนองไผ่	10	10
โรงเรียนบ้านโคกสูง	6	4
อำเภอหนองเรือ		
โรงเรียนชุมชนโพนสว่างบ้านตอนโม่ง	18	18
<u>เขตสันติธรรม</u>		
อำเภอมัญจาคีรี		
โรงเรียนบ้านท่าศาลาประชาสรรค์	15	16
อำเภอชนบท		
โรงเรียนชุมชนบ้านโนนแสนสุข	9	4
อำเภอเวียงใหญ่		
โรงเรียนชุมชนบ้านดอนหัน	5	6
อำเภอบ้านฝาง		
โรงเรียนบ้านห้วยหว่า	12	9
<u>เขตทกษิณ</u>		
อำเภอบ้านไผ่		
โรงเรียนบ้านไผ่แสงทองประชาสรรค์	12	10
โรงเรียนบ้านเมืองเพี้ย	7	5
อำเภอพล		
โรงเรียนบ้านลอมคอม	15	10
โรงเรียนบ้านหันใหญ่	7	10

ตารางที่ 2 แสดงกลุ่มตัวอย่างการวิจัยตามโรงเรียนในอำเภอ/กิ่งอำเภอต่างๆ (ต่อ)

อำเภอ/กิ่งอำเภอ/โรงเรียน	จำนวนนักเรียน	
	ชาย	หญิง
กิ่งอำเภอบ้านแฮด		
โรงเรียนบ้านหนองแซง	6	5
รวม	199	174

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการสอบถามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับด้านสภาพภาพของนักเรียนในด้านเพศ ประเภทผู้ปกครอง อาชีพและระดับการศึกษาผู้ปกครอง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียน โดยข้อคำถามสร้างจากแนววิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน คือ ด้านการยอมรับ ด้านสามัคคีธรรม และด้านปัญญารธรรม ของกองวิชาการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 มาตรา (Scale) คือ

- มากที่สุด หมายความว่า นักเรียนมีความเชื่อว่าข้อความนั้นเป็นแนวทางที่พึงปรารถนานำยึดถือไว้ปฏิบัติมากที่สุด
- มาก หมายความว่า นักเรียนมีความเชื่อว่าข้อความนั้นเป็นแนวทางที่พึงปรารถนานำยึดถือไว้ปฏิบัติมาก
- ปานกลาง หมายความว่า นักเรียนมีความเชื่อว่าข้อความนั้นเป็นแนวทางที่พึงปรารถนานำยึดถือไว้ปฏิบัติปานกลาง

น้อย หมายความว่า นักเรียนมีความเชื่อว่าข้อความนั้นเป็นแนวทางที่
พึงปรารถนานำยึดถือไว้ปฏิบัติ

น้อยที่สุด หมายความว่า นักเรียนมีความเชื่อว่าข้อความนั้นเป็นแนวทางที่
พึงปรารถนานำยึดถือไว้ปฏิบัติ

และข้อคำถามในแบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 58 ข้อ เป็นข้อความทางบวก
30 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 1, 2, 3, 5, 8, 11, 13, 14, 17, 19, 20, 22, 23, 26, 28, 30, 33, 36, 37, 38,
40, 41, 43, 46, 47, 48, 49, 51, 55 และข้อ 56 เป็นข้อความทางลบ 28 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 4, 6,
7, 9, 10, 12, 15, 16, 18, 21, 24, 25, 27, 29, 31, 32, 34, 35, 39, 42, 44, 45, 50, 52, 53, 54,
57 และข้อ 58

การให้คะแนนมาตรวัดค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน ของนักเรียน

มาตร	คะแนนข้อความทางบวก	คะแนนข้อความทางลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

หมายเหตุ : กำหนดให้ค่าคะแนนดังกล่าวมีช่วงคะแนนระหว่างมาตรทั้ง 5 ช่วง มีค่าเท่ากัน

ตารางที่ 3 แสดงลำดับข้อคำถามในแบบสอบถามค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้าน

ด้านพฤติกรรม	ลำดับข้อ
ด้านคารวธรรม	1 - 19
ด้านสามัคคีธรรม	20 - 39
ด้านปัญญาธรรม	40 - 58

3.4 การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ก. การสร้างเครื่องมือ

- 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมและวิถีชีวิต
ประชาธิปไตย
- 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือวิจัย
- 3) กำหนดวัตถุประสงค์ของเครื่องมือ
- 4) สร้างเครื่องมือโดยปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
- 5) เสนอร่าง เครื่องมือต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ
- 6) ปรับปรุงเครื่องมือ
- 7) สร้างเครื่องมือฉบับสมบูรณ์

ข. การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

ความตรงของเครื่องมือ (Validity)

ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 คน ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสม

ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยนำเครื่องมือที่ใช้

ในการวิจัยคือ แบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 40 คน เพื่อนำมาหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total
Correlation) ตามวิธีคำนวณหา ค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment)

ความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha
Coefficient) และได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.92

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือราชการ ในการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่นถึงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอทั้ง 13 อำเภอในเขตจังหวัด
ขอนแก่น เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 27 - 30
พฤศจิกายน 2538 และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ โดยดำเนินการดังนี้

3.6.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาทำการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ ประเภทผู้ปกครอง อาชีพและระดับการศึกษาผู้ปกครองของนักเรียน

3.6.2 นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านของนักเรียนมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อศึกษาระดับค่านิยมของนักเรียน

สำหรับการพิจารณาพิจารณาระดับค่านิยม จะทำการประเมินคะแนนค่าเฉลี่ย (Mean) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายความว่า มีค่านิยมอยู่ในระดับ

สูงมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายความว่า มีค่านิยมอยู่ในระดับ

สูง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายความว่า มีค่านิยมอยู่ในระดับ

ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายความว่า มีค่านิยมอยู่ในระดับ

ต่ำ

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายความว่า มีค่านิยมอยู่ในระดับ

ต่ำมาก

3.6.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านตามตัวแปรเพศของนักเรียนโดยใช้การทดสอบที (t-test)

3.6.4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนค่านิยมในวิถีชีวิตประชาธิปไตย 3 ด้านตามตัวแปรประเภทผู้ปกครอง อาชีพ และระดับการศึกษาผู้ปกครอง โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นำมาทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)